

УДК 316.334:376.1

Квітка О. А.

асп. НУ «Запорізька політехніка»

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ЖЕРТВ ДЕСТРУКТИВНИХ КУЛЬТІВ У ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ВІЙНИ ГРОМАДЯН

Повномасштабна війна в Україні значно підвищила рівень соціальної та психологічної вразливості населення, створивши умови для зростання ризиків маніпуляції та залучення людей у деструктивні культи. Жертви таких впливів часто стикаються з комплексними проблемами: психологічними травмами, соціальною ізоляцією, втратами соціальних зв'язків та труднощами адаптації у громаді.

Жертви деструктивних культів – це особи, які зазнали впливу груп або організацій із деструктивними, маніпулятивними практиками, що порушують їхню автономію, психологічну стабільність і соціальні зв'язки. До таких осіб належать молодь і студенти, які перебувають у пошуку сенсу життя та самореалізації; люди, що пережили особисті кризові ситуації, такі як смерть близьких, розлучення чи втрату роботи; внутрішньо переміщені особи та біженці, які зазнали травм війни, втрати житла та соціальної підтримки; родини, що опинилися у складних соціально-економічних умовах через воєнні дії; а також особи, які відчують психологічну ізоляцію або відчуженість у своїй громаді [2, с. 123-128].

Механізми залучення до деструктивних культів під час війни посилюються через зростання тривожності, стресу та почуття небезпеки, що знижує критичне мислення, а також через соціальну ізоляцію та втрату звичних соціальних опор, таких як родина, громада чи робоче середовище. Люди стають більш вразливими через потребу в емоційній підтримці та відчутті приналежності, що активно використовують маніпулятивні методи рекрутингу – як онлайн, так і через громади або благодійні ініціативи. Крім того, підвищена вразливість осіб під час війни робить їх більш сприйнятливими до обіцянок безпеки, захисту та швидкого вирішення життєвих проблем.

У період війни саме поєднання травмуючих факторів (психологічний стрес, втрата безпеки, економічні труднощі) та соціальної дезорганізації створює сприятливе середовище для активізації деструктивних культів і збільшує кількість їхніх жертв. Тому соціальна підтримка та реабілітація

постраждалих у таких умовах набувають особливої актуальності та потребують комплексного, міждисциплінарного підходу [1, с. 201].

Соціальна підтримка таких осіб є багатовимірним процесом і передбачає:

- психологічну допомогу, спрямовану на відновлення емоційної стабільності та подолання наслідків маніпуляцій;

- соціальну реабілітацію, що включає повернення до кола сім'ї, роботи та громади;

- медичну підтримку у разі соматичних та психосоматичних проблем, спричинених стресом війни;

- міждисциплінарну взаємодію соціальних працівників, психологів, юристів та громадських організацій для комплексного супроводу постраждалих [3, с. 24].

Особливої уваги потребує робота з групами ризику серед постраждалих від війни: внутрішньо переміщені особи, родини загиблих, люди, які зазнали насильства або втрати житла. Соціальна підтримка у таких умовах має бути комплексною, системною та індивідуалізованою, враховувати травмоорієнтований підхід та специфіку культурного та соціального середовища.

Реалізація зазначених заходів сприятиме ефективній соціальній інтеграції жертв деструктивних культів, зменшенню психологічних та соціальних наслідків війни, а також підвищенню стійкості постраждалих громадян у сучасних умовах трансформації українського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Айзенк Г., Браун Р. Психологія екстремальних ситуацій та кризових впливів на особистість. Харків : Психологія і суспільство, 2019. 320 с.

2. Левін С. Маніпуляції та деструктивні культи : психосоціальний аналіз. Київ : Наукова думка, 2021. 248 с.

3. Гуз Н. В. Методологічні основи дослідження особистості, схильної до перебування у деструктивних культах. *Вісник Одеського національного університету*. 2013. № 8. С. 25-29.